Helsingin kaupungin lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Hallituksen esitys 230/2021 vp laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta, 48 a §

Helsingin kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä. Pidämme uuden sääntelyn tavoitteita kannatettavina ja valittua säännösratkaisua kokonaisuudessaan onnistuneena.

Pääkaupunkiseudun kuntien iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan yksiköissä on ollut loppukesän ja syksyn aikana useiden Covid-19-tartuntojen ryppäitä ja paikallisia epidemioita, jotka ovat johtaneet myös vakaviin sairastumisiin ja kuolemiin. Näiden tartuntaketjujen alkuperäisenä tartunnanlähteenä on useimmiten ollut yksikössä työskennellyt rokottamaton työntekijä. Lähes kaikilla työntekijöillä on jo pitkään ollut mahdollisuus ottaa kaksi rokotusannosta, koska sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnan rokotukset riskiryhmien kanssa työskenteleville on aloitettu jo vuodenvaihteessa 2020–2021. Helsingin kaupunki on viestinyt rokotuksista työntekijöille erittäin aktiivisesti ja vienyt rokotuspisteitä runsaasti myös työpaikoille, jotta kynnys rokotuksen ottamiseen olisi mahdollisimman matala.

Iäkkäiden hoivan lisäksi vakavien tautitapausten riski on ilmeinen myös muissakin ryhmämuotoisen asumisen yksiköissä, työskenneltäessä aktiivisessa syöpähoidossa olevien tai muutoin immuunipuutteisten asiakkaiden kanssa. Rokotussuojan tarve ei koske vain välittömästi potilaiden tai asiakkaiden hoitoon osallistuvia, vaan myös esimerkiksi asiakastilojen siivoukseen tai ruuanjakeluun osallistuvia, mikä on huomioitu hyvin hallituksen esityksessä.

Pidämme myös tärkeänä sitä, että hallituksen esityksen perusteluissa (s. 29–30) on täsmennetty, että rokotussuojaa edellytetään koko yksikön henkilökunnalta, vaikka kaikki eivät työskentelisikään välittömässä lähikontaktissa asiakkaiden kanssa.

Ehdotimme hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa sen selvittämistä, tulisiko säännös ulottaa myös niiden varhaiskasvatuksen ja opetuksen työntekijöiden piiriin, jotka työskentelevät vastaavien asiakasryhmien parissa. Esimerkkinä voidaan mainita sairaalakoulut. Esityksessä vastataan kysymykseen varhaiskasvatuksen osalta, eikä pidetä säännöstä tarpeellisena pienten lasten vähäisen vakavan covid-19-taudin riskin vuoksi.

Opetuksen osalta tulisi edelleen harkita säännöksen ulottamista esimerkiksi sairaalakoulujen tai muiden erityiskoulujen henkilökuntaan. Näissä oppilaitoksissa opiskelee täysi-ikäisiäkin, jotka asuvat sellaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä, joiden henkilökunnalta rokotussuoja covid-19-infektiota vastaan edellytetään. Näiden opiskelijoiden riski covid-19-infektion vakaville seuraamuksille on jo merkittävämpi kuin varhaiskasvatusikäisillä lapsilla.

Eräissä julkisissa puheenvuoroissa on katsottu jo nykyisen sääntelyn mahdollistavan covid-19-rokotussuojan vaatimisen työntekijöiltä. Jos näin olisi, joutuisi asiaa arvioiva yksittäinen työnantaja käytännössä varsin hankalaan asemaan, ja tavoite riskiryhmien suojelusta ei toteutuisi. Jos kaikki työnantajat eivät asettaisi samaa vaatimusta, ei yksittäisen työnantajan vaatimus johtaisi etenkään työvoimapulan oloissa toivottuun lopputulokseen. Rokottamattomat työntekijät voisivat siirtyä toisaalle työskentelemään yhtä hauraiden asiakkaiden parissa.

Kun uusi velvoite koskee yhtäläisesti koko maata ja kaikkia vastaavia palveluja ja työtehtäviä, eivät rokottamattomat työntekijät voisi aiheuttaa samanlaista riskiä covid-19-infektion vakaville seurauksille alttiille potilaille vaihtamalla työnantajaa, vaikka työntekijöiden liikkuvuus voisikin lisääntyä.

Oikeustilan selkeyttämiseksi ja tulkinnanvaraisuuden poistamiseksi uuden säännöksen voidaan katsoa olevan välttämätön. Väliaikaiselle sääntelylle on myös annettu hyviä muita perusteluita, kuten velvoitteen ulottaminen myös asiakkaiden kotona työskenteleviin työntekijöihin. Tämä on erittäin tärkeä lisäys.

On myös tärkeää, että työnantajalle annetaan väliaikaisessa sääntelyssä oikeus käsitellä työntekijän terveystietoja ilman työntekijän suostumusta. Tämä keventää ja tehostaa velvoitteen toimeenpanoa.

Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan työntekijän tulee osoittaa rokotesuojansa esittämällä rokotustodistus kirjallisesti. Työntekijän omaa ilmoitusta ei voida pitää riittävänä, koska työnantajan tulee voida velvollisuuden täyttääkseen saada rokotussuojasta todisteellinen tieto ja seurata myös tehosterokotusten tarpeen ajankohtaa. Sekä työnantajan että työntekijän kannalta on selkeää, että menettely on kaikkien kohdalla yhdenvertainen. Hallituksen esityksessä asiaa ei ole ilmaistu yksiselitteisesti ja tämän vuoksi pyydetään valiokuntaa harkitsemaan selventävän lausuman lisäämistä mietintöönsä.

Ikääntyneiden ja riskiryhmien suojaaminen on ollut koko pandemia-ajan Suomen koronastrategian ytimessä. Lisäämällä tartuntatautilakiin uusi väliaikainen 48 a § suojataan Covid-19-infektion vakaville seurauksille alttiiden potilaiden ja asiakkaiden henkeä ja terveyttä.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoalan tehtävissä toimivien rokotesuoja turvaa samalla myös työturvallisuutta sekä riittävien sosiaali- ja terveydenhuoltoalan palveluiden saatavuutta sairastavuuden, altistusten ja karanteenien vähentyessä.